

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: मृदस १४१५ /प्र.क्र. १६३ /१७अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, विस्तार, मुंबई ४०० ०३२

तारीख: २५ फेब्रुवारी, २०१६

वाचा :- केंद्र शासनाचे www.agricoops.nic.in या संकेत स्थळावर निर्गमित केलेल्या मृद आरोग्य पत्रिका योजनेच्या मार्गदर्शक सुचना

प्रस्तावना :-

मृद आरोग्य अबाधित राखण्यासाठी मृद तपासणीवर आधारित खतांच्या संतुलित तसेच परिणामकारक वापरास अन्यय साधारण महत्त्व प्राप्त झाले आहे. त्यासाठी केंद्र शासनाने सन २०१४-१५ पासून मृद आरोग्य पत्रिका अभियान राबविण्याचा निर्णय घेतला आहे. या अभियानाच्या माध्यमातून राज्यातील प्रत्येक शेतक-यांला प्रत्येक तीन वर्षांनंतर त्याच्या शेताची मृद आरोग्य पत्रिका उपलब्ध करून द्यावयाची आहे. राज्यात या कालबद्ध महत्वाकांक्षी अभियानाची अंमलबजावणी अत्यंत परिणामकारक करण्यासाठी केंद्र शासनाने संदर्भाधिन संकेत स्थळावर मार्गदर्शक सुचना निर्गमित केलेल्या आहेत. या मार्गदर्शक सुचनेमध्ये परिच्छेद ७.४ मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे प्रस्तुत योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणी करीता व कालबद्ध नियोजनासाठी राज्यस्तरावर व जिल्हास्तरावर कार्यकारी समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

सन २०१४-१५ पासून केंद्र शासनाने सुरू केलेल्या मृद आरोग्य पत्रिका अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणीकरीता व कालबद्ध नियोजनासाठी राज्यस्तरावर अपर मुख्य सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय कार्यकारी समिती व जिल्हास्तरावर जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरीय कार्यकारी समिती खालीलप्रमाणे गठीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. राज्यस्तरीय कार्यकारी समिती (State Level Executive Committee)

१. अपर मुख्य सचिव (कृषि)	---अध्यक्ष
२. आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे	--- सदस्य
३. कृषि संचालक (फलोत्पादन), कृषि आयुक्तालय, पुणे	---सदस्य
४. भारतीय कृषि संशोधन परिषदेच्या (ICAR) अंतर्गत राज्यातील कार्यालयाचे प्रमुख अथवा त्यांचे प्रतिनिधी.	---सदस्य
५. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी जि.अहमदनगर	---सदस्य
६. संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	---सदस्य
७. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली. जि. रत्नागिरी	---सदस्य
८. संशोधन संचालक, डॉ. पंजाबराव देशमुख, कृषि विद्यापीठ, अकोला.	---सदस्य
९. कृषि संचालक (निविष्टा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, पुणे.	--- सदस्य सचिव

सदर समितीच्या बैठका आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी आयोजित करण्यात याव्यात.
सदर बैठकांच्या आयोजनाची जबाबदारी सदस्य सचिवांची राहिल.

समितीची कार्यकक्षा:-

- १) अभियानाचे नियोजन आणि अंमलबजावणीबाबत मार्गदर्शन करणे.
- २) राज्य स्तरीय वार्षिक कृति आराखडयास मान्यता देणे.
- ३) अभियानाच्या प्रगतीबाबत वेळोवेळी आढावा घेणे.
- ४) राज्यस्तरावर उत्साही संघटना/गट साठी कार्यशाळा, प्रशिक्षण कार्यक्रम, व्याख्याने आयोजित करणे.
- ५) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानांच्या माध्यमातून व्यवस्थापन यंत्रणा गावपातळीपर्यंत कार्यान्वित करणे.
- ६) राज्यात योजनेची निष्पत्ती करण्यासाठी स्वतंत्रपणे मुल्यमापन करणे
समितीच्या सदस्य सचिवांनी आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी घेतलेल्या बैठकांचे कार्यवृत्त तयार करून त्याची एक प्रत अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना सादर करावी.

३. जिल्हास्तरीय कार्यकारी समिती (District Level Executive Committee):-

१. जिल्हाधिकारी	-	अध्यक्ष
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	-	सदस्य
३. कृषि विद्यापीठ/ कृषि विज्ञान केंद्र प्रतिनिधी	-	सदस्य
४. उपविभागीय कृषि अधिकारी	-	सदस्य
५. जिल्हा मृद सर्वेक्षण मृद चाचणी अधिकारी	-	सदस्य
६. कृषि उपसंचालक (जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालय)	-	सदस्य सचिव
७. जिल्हापरिषद कृषि समितीचे सभापती	-	सदस्य
८. पंचायत राज संस्थेचे २ प्रतिनिधी	-	निमंत्रित सदस्य

योजनेचे उद्देश, प्रकल्प आराखडे, अंमलबजावणी सनियंत्रण याबाबतच्या सर्व जबाबदाऱ्या जिल्हास्तरीय कार्यकारी समितीने पार पाडावयाचे आहे. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयातील कृषि उपसंचालक हे जिल्हास्तरीय नोडल अधिकारी म्हणून काम पाहतील. तसेच उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेवर अभियान अंमलबजावणीची संपूर्ण जबाबदारी राहिल.

जिल्हास्तरीय कार्यकारी समितीची कामे खालीलप्रमाणे राहतील .

- १) मृद नमुने काढण्यासाठी गावांची निवड करणे. काढलेल्या मृद नमुन्यांचे निर्धारित केलेल्या वर्षात विश्लेषण काम करून घेणे .
- २) मृद नमुन्यांचे सविस्तर विश्लेषण करून मातीतील पोषक अन्नद्रव्य स्थितीबाबत भाष्य करणे.
- ३) जमिन आरोग्य पत्रिका तयार करून शेतकऱ्यांना वितरीत करणे.
- ४) प्रमुख पिकांसाठी अन्नद्रव्य व्यवस्थापन पद्धती विकसित करणे.
- ५) अन्नद्रव्याची कमतरता आणि भूसुधारकाची निश्चिती नोंदविणे.
- ६) सहभागधारकाची क्षमता वृद्धी करणे.
- ७) गावपातळीवर शेतकऱ्यांची बैठक आयोजित करून अन्नद्रव्यांची कमतरता असणाऱ्या विशिष्ट क्षेत्रानुसार खतमात्राच्या शिफारसीचा प्रचार करणे.

८) पीक प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करणे.

९) सुधारीत व सुपिक जमिनीमध्ये उच्चतम मुल्य असणारी पिके प्रस्तावित करणे.

सदर समितीच्या बैठका आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी आयोजित करण्यात येतील. सदर बैठकांचे आयोजन करण्याची जबाबदारी सदस्य सचिव यांची राहिल. वेळोवेळी पार पडलेल्या बैठकांचे कार्यवृत्त त्वरेने तयार करण्यात यावे. कार्यवृत्ताची एक प्रत विभागीय कृषि सहसंचालक, कृषि संचालक (नि.व गु. नि) कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना पाठविण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०२२५१५२३४१३७०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(आ.न.वसावे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
- ३) अपर मुख्य सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहाय्यक
- ४) उपसचिव (निविष्ठा व गुणनियंत्रण) यांचे स्वीय सहाय्यक
- ५) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ६) सर्व जिल्हाधिकारी
- ७) महालेखापाल महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई / नागपूर
- ८) भारतीय कृषि संशोधन परिषद (ICAR)
- ९) सर्व संचालक / सहसंचालक कृषि आयुक्तालय, पुणे
- १०) संचालक (नि.व गु.नि.), कृषि आयुक्तालय, पुणे
- ११) संचालक (फलोत्पादन), कृषि आयुक्तालय, पुणे
- १२) संशोधन संचालक, महात्माफुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी.
- १३) संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा, कृषि विद्यापीठ, परभणी
- १४) संशोधन संचालक, डॉ. पंजाबराव देशमुख, कृषि विद्यापीठ, अकोला
- १५) संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत, कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
- १६) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
- १७) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
- १८) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी

- १९) सर्व कृषि विद्यापीठे/कृषि विज्ञान केंद्रे
- २०) सर्व उपविभागीय कृषि अधिकारी
- २१) उपसंचालक (सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी कार्यालय)
- २२) वित्त विभाग (व्यय-१ / अर्थसंकल्प -१३), मंत्रालय, मुंबई
- २३) नियोजन विभाग-१४३१
- २४) कार्यासन (२अ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २५) निवडनस्ती